

Tajna Organizacja Nauczycielska

„W pierwszym szeregu walki”.

Tajna Organizacja Nauczycielska (TON)

to kryptonim podziemny Związku Nauczycielstwa
Polskiego w latach 1939 – 1945

**Polska podziemna nie daje zastraszyć się
terrorem i na wszystkich frontach walki
przygotowuje się do ostatecznej rozgrywki.
Na odcinku kultury w pierwszym szeregu
walki o szkołę, młodzież, o duszę i ciało
narodu stoi nauczyciel polski**

Z odezwy Tajnej Organizacji Nauczycielskiej, lato 1942 r.

Tajna Organizacja Nauczycielska to kryptonim podziemny Związku Nauczycielstwa Polskiego (ZNP) w czasie drugiej wojny światowej (1939-1945). Już w pierwszych tygodniach okupacji niemieckiej – 26 października 1939 r. – wznowił działalność w warunkach konspiracji, pod nazwą Tajna Organizacja Nauczycielska. Związek rozpoczął tajne nauczanie, które było ważną formą walki z najeźdźcami. Stawką było przetrwanie narodu polskiego. Ale – jak podkreślano w dokumentach TON – była to również „walka demokracji z faszyzmem”.

Ważne!

Dlaczego tajne nauczanie miało tak doniosłe znaczenie? Okupant zdelegalizował wszystkie polskie organizacje działające przed wojną oraz zlikwidował polskie szkoły średnie i wyższe. W placówkach, które mogły działać, wprowadzono okrojony i zniekształcony program, którego celem było „ogłupienie młodego pokolenia, splugawienie dziejów i kultury narodu” (z odezwy TON, 1942 r.). Degradacja szkoły powszechnej, w połączeniu z eksterminacją polskiej inteligencji, miała na celu pozbawienie narodu elit i warstwy przywódczej.

Za prowadzenie tajnego nauczania polscy nauczyciele płacili straszliwą cenę – aresztowani, ginęli w katowaniach gestapo, w egzekucjach, obozach koncentracyjnych.

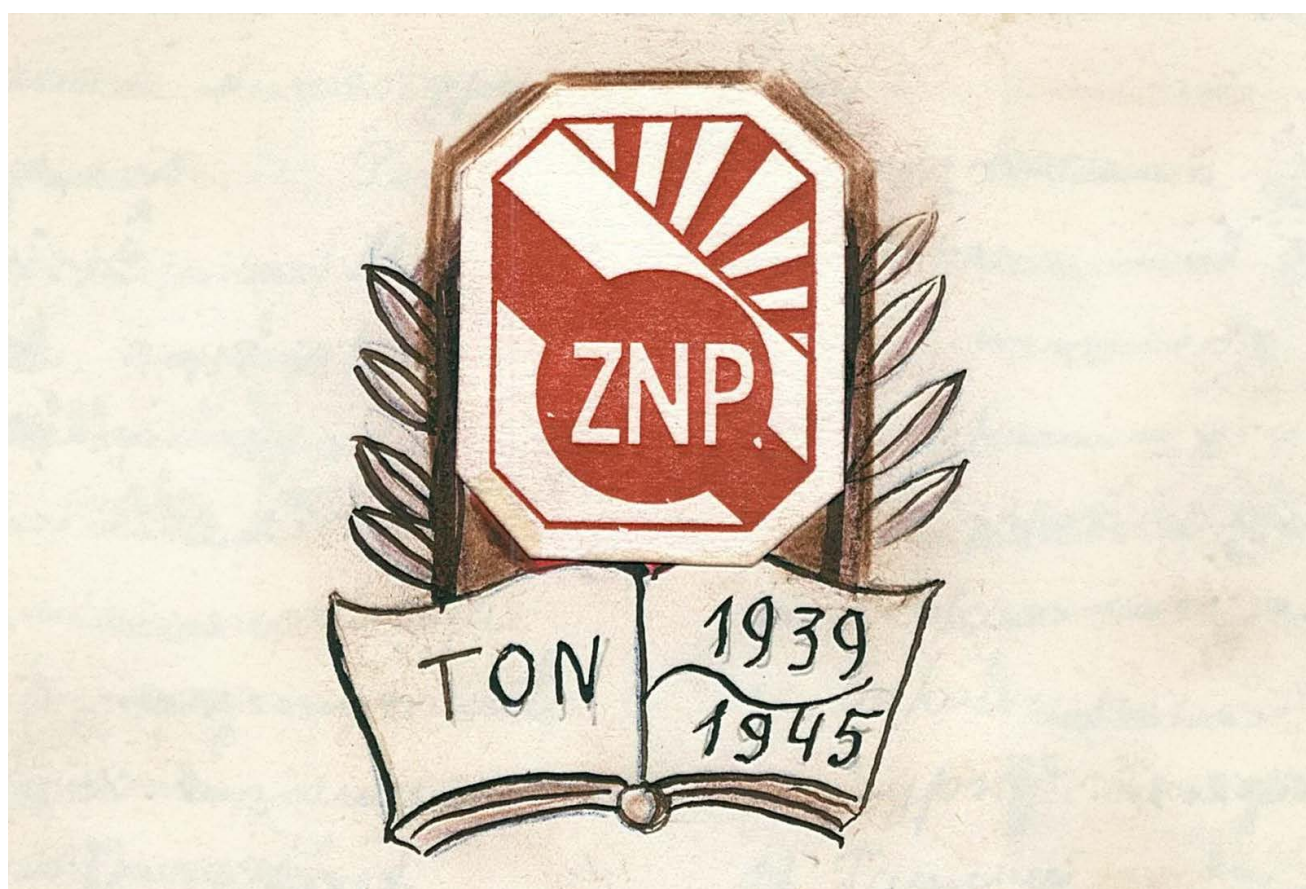
”

Prezes ZNP Sławomir Broniarz:

Związek Nauczycielstwa Polskiego zapisał chwalebną kartę podczas II wojny światowej, kiedy przeszedł do działalności podziemnej pod kryptonimem Tajna Organizacja Nauczycielska. Wiele tysięcy nauczycieli tajnego nauczania zginęło, broniąc polskiej edukacji i ucząc młode pokolenia podczas okupacji. Tajna Organizacja Nauczycielska stanowi ewenement na skalę światową. Jesteśmy dumni z Nauczycieli i Nauczycielek prowadzących z narażeniem życia tajne nauczanie dzieci i młodzieży w czasie II wojny światowej!

Bohaterowie, z których jesteśmy dumni

Decyzja o przejściu ZNP do działalności podziemnej pod kryptonimem TON została podjęta 26 października 1939 r. podczas spotkania członków Prezydium ZG ZNP w mieszkaniu Zygmunta Nowickiego (1881-1944), prezesa Związku i doświadczonego konspiratora jeszcze z czasów carskich (uczestnika zjazdu w Pilaszkowie w 1905 r., który dał początek działalności Związku w zaborze rosyjskim). Na czele TON stanęła tzw. Centralna Piątka.

Ważne!

Obok Zygmunta Nowickiego, w tym gronie znaleźli się także członkowie Prezydium Zarządu Głównego ZNP: Kazimierz Maj (1898-1972), Wacław Tułodziecki (1904-1985), Teofil Wojeński (1890-1963) i Czesław Wycech (1899-1977), który został później (od 1940 r.) także dyrektorem Departamentu Oświaty i Kultury Delegatury Rządu na Kraj.

W Centralnej Piątce TON Teofil Wojeński odpowiadał za organizację tajnego nauczania, Wacław Tułodziecki zajął się działalnością wydawniczą i samopomocą dla nauczycieli. Natomiast Kazimierz Maj podjął się utrzymania łączności ze strukturami politycznymi i wojskowymi kształtującego się Polskiego Państwa Podziemnego. Zygmunt Nowicki sprawował ogólne kierownictwo.

Na zdjęciu: Członkowie kierownictwa TON, którzy przeżyli wojnę: Kazimierz Maj, Czesław Wycech, Teofil Wojeński, Wacław Tułodziecki. Na zdjęciu brakuje Zygmunta Nowickiego (zginął w 1944 r.)

W tajnej działalności edukacyjnej chodziło przede wszystkim o zachowanie – w warunkach eksterminacji narodu – substancji narodowej i przekazanie polskiej kultury, języka, tożsamości i wiedzy młodemu pokoleniu, które miało w przyszłości podjąć walkę oraz uczestniczyć w odbudowie wolnej Polski

– wyjaśnia w „Głosie Nauczycielskim” dr Piotr Wierzbicki, historyk, członek Oddziału ZNP Kraków Śródmieście i pracownik Muzeum Armii Krajowej im. gen. Emila Fieldorfa „Nila” w Krakowie.

Przygotowani na czas wojny. „Ofiarność w tej wielkiej (...) chwili”.

Głównym celem TON uznano przede wszystkim wznowienie nauczania i roztoczenia w miarę możliwości opieki nad polską młodzieżą, nauczycielami wraz z ich rodzinami. Warto zaznaczyć, że ZNP jeszcze przed wybuchem wojny przygotowywała się do pracy w warunkach wojennych i podjęcia działań na rzecz wsparcia młodzieży, nauczycielstwa oraz uchronienia majątku związkowego. Szczególną rolę przewidziano tutaj dla nauczycielek, członkiń Związku, które w zastępstwie powołanych do walki mężczyzn nauczycieli miały przejąć zasadnicze obowiązki organizacyjne i pracę edukacyjno-opiekuńczą.

Ważne!

Wspomina o tym m.in. instrukcja adresowana do nauczycielstwa zrzeszonego w ZNP i wydana w sierpniu 1939 r. przez Władysława Sieńkę, prezesa ZNP w okręgu krakowskim (również senatora RP): „Zwracam się do Pań Koleżanek które jako polskie Kobiety i Nauczycielki niechaj ujmą w Swe ręce tak pracę jak i opiekę w Swym środowisku, a każdy posterunek powierzony Ich opiece niech uczynią wielką i niezdobytą twierdzą, moralną i gospodarczą”.

Prezes Sieńko apelował, aby:

Nauczycielstwo zorganizowane w Z.N.P. musi wykazać swój spokój, równowagę, zdolności organizacyjne i całkowitą ofiarność w tej wielkiej dla Państwa Polskiego chwili.

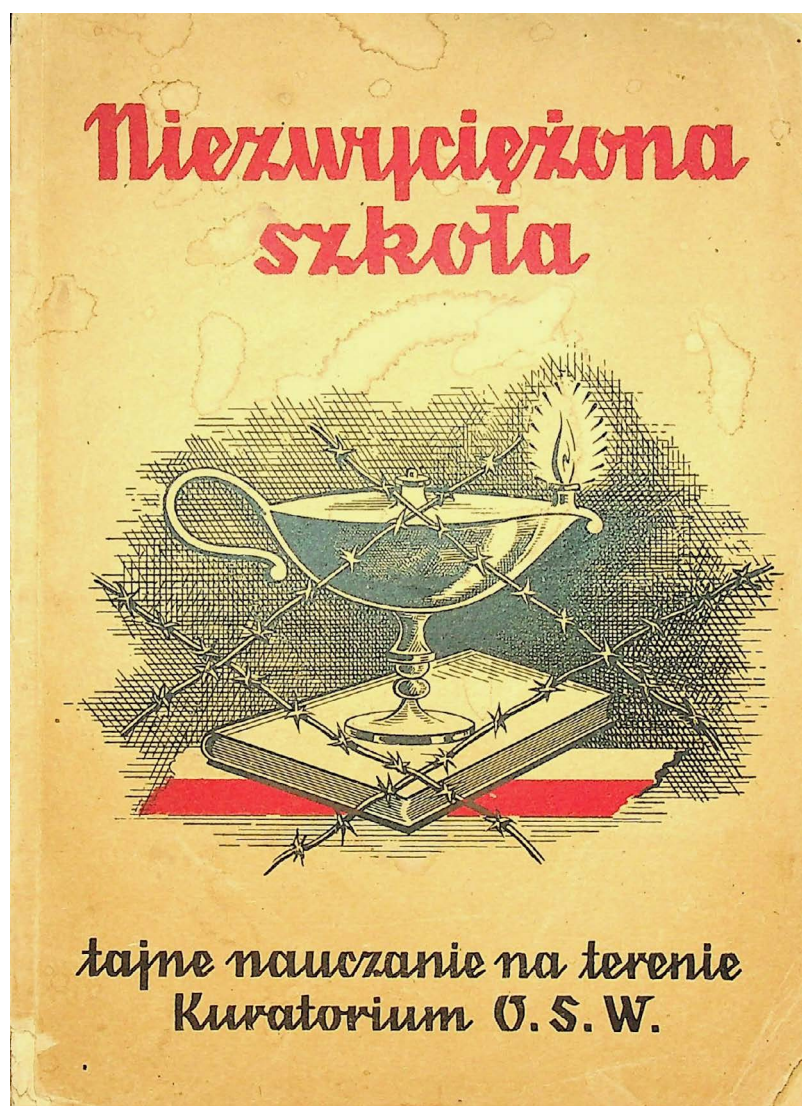
Tak też się stało. Jeszcze przed wybuchem walk związkowcy wspierali Wojsko Polskie i państwo materialnie („Głos Nauczycielski” prowadził kampanię na rzecz wpłat na Fundusz Obrony Narodowej). Symbolicznym wyrazem takiego wsparcia było przekazanie przez Związek armii samolotu RWD ufundowanego ze składek nauczycieli.

Ważne!

Kiedy rozpoczęła się wojna i Niemcy wraz Sowietami napadli na Polskę, nauczyciele zrzeszeni w ZNP w liczbie kilku tysięcy stanęli do walki w wojnie obronnej, a następnie w dużej liczbie zaangażowali się w konspirację zbrojną.

Z szeregów ZNP do tajnego nauczania i walki zbrojnej

Szeroki udział polskich nauczycieli w tajnym nauczaniu oraz w konspiracji zbrojnej był możliwy również dlatego, że byli grupą zawodową ideową i dobrze zorganizowaną. Od 1905 r. ZNP integrował i kształtował rzesze polskich nauczycieli w duchu wartości patriotycznych, niepodległościowych, w duchu służby publicznej i pracy obywatelskiej. Związek był największą organizacją nauczycielską w II RP. Członkowie ZNP w chwili próby bez wahania zdecydowali się kontynuować swoją misję nauczycielską i patriotyczną. Tajne nauczanie mogło rozwinąć się m.in. dzięki szerokiej strukturze organizacyjnej ZNP.

– Nauczycielstwo (...) obok armii zbrojnej jest drugim karnym wojskiem Rzeczypospolitej Polskiej – mówił Julian Smulikowski (1880-1934), jeden z założycieli Związku Nauczycielstwa Polskiego i współtwórców jego potęgi w II RP.

Co warto podkreślić, Tajna Organizacja Nauczycielska działała nie tylko na ziemiach polskich okupowanych przez III Rzeszę, ale także w warunkach okupacji sowieckiej, na ziemiach zagarniętych przez Sowietów po 17 września 1939 r.

- ➔ TON swymi działaniami objęła w miarę możliwości cały obszar II RP a w największym wymiarze tereny Generalnego Gubernatorstwa. Warto zaznaczyć, że powstały okręgi TON lwowski, wileński i białostocki – pisze w „Głosie Nauczycielskim” dr Piotr Wierzbicki, historyk.
- ➔ Lata 1939-1940 to proces kształtowania struktur tajnego nauczania jednak dynamizacja pracy nastąpiła w latach 1941-1942. Pod koniec 1941 r. zalecono tworzenie tajnych klas I i II gimnazjum przy szkołach powszechnych. Na poziomie ostatnich klas gimnazjum i liceum tajnego nauczania młodzież a często i nauczyciele byli zaangażowani w konspirację ZWZ-AK i Szare Szeregi.
- ➔ Struktury TON najpełniej rozwinęły się w 1942 r. Czas największej aktywności TON-u to lata 1943-1945. Organizacja posiadała własne tajne wydawnictwo – Towarzystwo Wydawnicze „Załoga” (1944). Był to konspiracyjny kryptonim Naszej Księgarni. Wydawnictwo opublikowało m.in. Arkadego Fiedlera „Dywizjon 303”, Józefa Kisielewskiego „Ziemia gromadzi prochy”, Winstona Churchilla „Krok za krokiem” oraz wydawało pismo „Oświata i Kultura”.

Program TON.

„Poczucie godności i dumy narodowej”

Główne kierunki działań Tajnej Organizacji Nauczycielskiej zostały zawarte w wydanej pod koniec 1939 r. odezwie tej organizacji „Do Ojców i Matek”:

- „(...) Państwo polskie, mimo przegranej wojny, istnieje i walka o odzyskanie niepodległości trwa nadal, nikt nie jest zwolniony od wierności dla państwa i narodu, obowiązkiem wszystkich jest wychowanie całej młodzieży w idei służby i poświęcenia dla narodu. Ideę tę należy wszczepiać przez naukę szkolną.
- Okres okupacji jest okresem żałoby narodowej, co winno wyrażać się poważnym trybem życia młodzieży. Należy pamiętać o tych, którzy giną i cierpią za naród.
- Nie wolno utrzymywać z Niemcami żadnych kontaktów. Kontaktowanie się z nimi w koniecznych sprawach powinno się odbywać za pośrednictwem Polaków pracujących w okupacyjnej administracji.
- Nie wolno wykonywać zarządzeń władz niemieckich przynoszących szkodę szkolnictwu i kulturze polskiej. W przypadkach wyjątkowo trudnych stosować akcję opóźniającą. Należy prowadzić akcje sabotażowe, nie wolno ułatwiać Niemcom zwycięstwa.
- Przeciwdziałać propagandzie niemieckiej i nie dopuszczać do zatruwania dusz młodzieży polskiej. W pracy wychowawczej i dydaktycznej pokazywać wielkość i piękno kultury polskiej, rozbudować patriotyzm, poczucie godności i dumy narodowej.
- Wojna obecna toczy się między demokracją i faszyzmem. Należy uświadamiać młodzieży, że walka o wolność jest nieodłącznie związana z walką o demokrację i sprawiedliwość społeczną”.

Ważne!

Był to jedyny tego typu dokument w okupowanej Europie, który jednoznacznie wskazywał, w jakim kierunku powinno działać nauczycielstwo i jak ma się odbywać edukacja w czasie wojny. I na tej koncepcji wzorowało się całe tajne nauczanie. Czas od końca 1939 r. do początku 1943 r. był okresem, w którym nastąpił pełen rozwój struktur TON na okupowanych ziemiach polskich.

Rezultatem działalności nauczycieli skupionych w TON było uruchomienie w konspiracji zlikwidowanych przez okupanta szkół średnich, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół wyższych. Prowadzono też tajne lekcje historii, geografii i literatury ojczystej, usunięte decyzją władz okupacyjnych w szkołach powszechnych.

Dominującym pragnieniem nas wszystkich było wtedy nie dać się złamać okupantowi. Uczyłam polskiego, historii, geografii i łaciny. Spotykaliśmy się w niedziele i czytaliśmy na głos lektury szkolne

**– mówiła w rozmowie z „Głosem Nauczycielskim”
dr Halina Duczmał-Pacowska.**

Ważne!

Liczba pedagogów zaangażowanych w tajne nauczanie w najbardziej newralgicznym okresie wynosiła ok. 30 tysięcy nauczycieli. Jednak ogólna liczba uczestników w całym okresie trwania tajnej edukacji była większa.

Na zdjęciu Janina Robaczewska, nauczycielka Tajnej Organizacji Nauczycielskiej w latach 1939-44, nauczycielka języka polskiego w SP nr 1 im. Uczestników Strajku Szkolnego 1906-1907 w Toruniu, członkini ZNP.

TON - rola i znaczenie trudne do przecenienia

Tajnym nauczaniem podczas okupacji objęto 70 proc. młodzieży szkół podstawowych w stosunku do roku szkolnego 1937/1938. Na poziomie elementarnym było to w latach 1942-1944 1 mln 500 tys. dzieci, na poziomie średnim 100 tys. uczniów, a z wyższych studiów skorzystało blisko 10 tys. studentów

– pisze w „Głosie Nauczycielskim” dr Piotr Wierzbicki.

Straty kadrowe wśród prowadzących tajne nauczanie – według różnych szacunków – wyniosły od 6 do 10 tys. pedagogów. Przed wojną w II RP było ok. 78 tys. nauczycieli (ponad 50 tys. było członkami ZNP), zatem straty wojenne nauczycielstwa wyniosły tylko w kontekście tajnej oświaty około 18 proc. stanu wyjściowego sprzed wojny. Do tego doliczyć należy także ofiary zbrodni niemieckich z lat 1939-1941 i całego okresu okupacji.

W czasie okupacji Niemcy oceniali, że w tajnym nauczaniu uczestniczy ok. 65 tys. uczniów i studentów (szkoły średnie i wyższe), a prowadzi je ok. 7,8 tys. nauczycieli. Wróg zdawał więc sobie sprawę z masowości tajnego nauczania. Trudno chyba o lepszą recenzję dotyczącą skuteczności i zasięgu działań TON.

Nauczyciele tajnego nauczania płacili za swoje zaangażowanie często najwyższą cenę. Aresztowani przez Niemców ginęli w katowaniach gestapo i w egzekucjach.

Jednym z najbardziej znanych nauczycieli TON zamordowanych przez Niemców był Marian Batko (1901-1941), aresztowany w drodze na tajne lekcje. Zginął zamordowany w bunkrze głodowym 27 kwietnia 1941 r. w niemieckim nazistowskim obozie koncentracyjnym Auschwitz - Birkenau. W rocznicę jego śmierci Związek Nauczycielstwa Polskiego od 40 lat organizuje na terenie obecnego Muzeum Auschwitz Nauczycielskie Dni Pamięci i Pokoju.

Marszu Milczenia w ramach Nauczycielskich Dni Pamięci i Pokoju na terenie byłego niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego i zagłady Auschwitz-Birkenau.

Nauczyciele i uczniowie TON w ruchu oporu

Jedno jest pewne:

tajne nauczanie oraz TON stały się istotnym elementem całego systemu podziemnej walki z okupantem. Była to zasadnicza część oporu cywilnego całego narodu polskiego w walce o przetrwanie

– podkreśla na łamach „Głosu Nauczycielskiego” dr Piotr Wierzbicki.

W publikacjach historyka na łamach związkowego czasopisma można przeczytać, że najbardziej widocznym symbolem działań TON w ramach Polskiego Państwa Podziemnego była rodzina Bytnarów: Jan Bytnar "Rudy", legenda Szarych Szeregów, zamęczony przez Niemców w 1943 r., oraz jego rodzice będący aktywnymi członkami ZNP i TON. Ojciec, przedwojenny członek Związku, Kawaler Krzyża Virtuti Militari, legionista Stanisław Bytnar był zaangażowany w tajne nauczanie, aresztowany wraz z synem, trafił do Auschwitz i zginął podczas ewakuacji obozu. Matka Zdzisława Bytnarowa, członkini ZNP, udzielała się na tajnych kompletach, a podczas Powstania Warszawskiego była opiekunką harcerskiej Poczty Polowej.

Oprócz symbolicznej rodziny Bytnarów związanej jeszcze przed wojną z ZNP, wśród bohaterów tamtych dni warto wymienić tak różne postacie jak Zofię Zawadzką, siostrę Tadeusza ps. „Zośka”, prof. Kazimierza Kumanieckiego, kierownika Akcji „N” BIP KG AK, prof. Władysława Tatarkiewicza i prof. Tadeusza Kotarbińskiego, albo ks. Stefana Piotrowskiego, kapelana AK, działającego w tajnym nauczaniu podobnie jak Stefan Wyszyński, późniejszy prymas Polski.

Na zdjęciu: Jan Bytnar „Rudy”, legenda Szarych Szeregów i bohater „Kamieni na szaniec”.

W czasie okupacji również wspomniany już Władysław Sieńko organizował i prowadził tajne nauczanie. Był autorem podręczników do nauczania języka polskiego i historii w konspiracji. Pomagał pracownikom oświaty z Warszawy, którzy po upadku Powstania Warszawskiego znaleźli schronienie w Krakowie.

Koleżanki i koledzy w TON. Pozostaną w naszej pamięci!

Związek Nauczycielstwa Polskiego od wielu lat aktywnie upamiętnia dokonania Tajnej Organizacji Nauczycielskiej i nauczycieli tajnego nauczania. To wyraz hołdu dla nauczycieli, którzy w okresie okupacji hitlerowskiej z odwagą i poświęceniem prowadzili tajne nauczanie, przyczyniając się do podtrzymania polskiej kultury, wiedzy i tożsamości narodowej. Dla ZNP ważne jest podtrzymanie prawdy historycznej o zaangażowaniu nauczycieli związkowców w Polskie Państwo Podziemne. W naszych działaniach i publikacjach nieustannie podkreślamy, że TON to Związek Nauczycielstwa Polskiego działający w konspiracji.

Na budynku siedziby Zarządu Głównego ZNP w Warszawie przy ul. Juliana Smulikowskiego 6/8 znajduje się tablica upamiętniająca Tajną Organizację Nauczycielską. Na tablicy umieszczono informację o wznowieniu jawnej działalności Związku Nauczycielstwa Polskiego w lutym 1944 r.

W wielu miejscowościach w Polsce staraniem ZNP umieszczono tablice pamiątkowe oraz odślonięto obeliski poświęcone nauczycielom TON. Z inicjatywy Związku także liczne ulice i ronda noszą imię Tajnej Organizacji Nauczycielskiej. Delegacje ZNP regularnie składają wieńce i zapalają znicze pod tymi tablicami w rocznicę powstania organizacji lub w Dniu Edukacji Narodowej.

Na zdjęciu: Tablica poświęcona TON w Łomży

Ważne!

W 2024 r. – z okazji 85. rocznicy powstania TON – XLIII Krajowy Zjazd Delegatów ZNP przyjął stanowisko w sprawie upowszechniania wiedzy o Tajnej Organizacji Nauczycielskiej.

- ➔ „XLIII Krajowy Zjazd Delegatów ZNP apeluje do wszystkich instytucji edukacji i kultury o upowszechnianie wiedzy o Tajnej Organizacji Nauczycielskiej, m.in. poprzez przedstawienie działalności i dokonań TON w podstawach programowych przedmiotu historia, na kursach w wyższych uczelniach oraz poszerzenie ekspozycji w muzeach zajmujących się tematyką drugiej wojny światowej” (ze stanowiska XLIII Krajowego Zjazdu Delegatów ZNP)
- ➔ „Żaden kraj europejski nie może szczycić się tak heroiczną kartą w dziejach edukacji w okresie II wojny światowej jak Polska. W październiku 2024 roku minęła 85. rocznica powstania tej niezwyklej armii oświatowej. Tajna Organizacja Nauczycielska to wojenny, konspiracyjny kryptonim Związku Nauczycielstwa Polskiego. TON odegrała ważną rolę w walce o przetrwanie narodu, jej głównym celem stało się zapewnienie Polakom edukacji przez organizowanie i prowadzenie konspiracyjnego nauczania cywilnego i wojskowego, a przede wszystkim kształtowanie patriotycznej postawy i podtrzymywanie ducha narodowego”.
- ➔ „Nauczyciele tajnego nauczania płacili za swoje zaangażowanie często najwyższą cenę, straty wojenne nauczycielstwa wyniosły tylko w kontekście tajnej oświaty około 18 proc. stanu wyjściowego sprzed wojny”.

W 2025 roku w Krakowie w ramach obchodów 120-lecia ZNP, z inicjatywy Okręgu Małopolskiego Związku Nauczycielstwa Polskiego otwarto Ścieżkę Edukacyjną miasta poświęconą Bohaterom Tajnego Nauczania. Odstonięty został także Pomnik TON na Skwerze Tajnej Organizacji Nauczycielskiej przed budynkiem C3 Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Rektor AGH prof. Jerzy Lis określił tajne nauczanie „jedną z najwspanialszych, a zarazem najbardziej heroiczych kart w dziejach polskiej edukacji”.

”

W 1939 r., kiedy Polska znalazła się pod brutalną okupacją, to właśnie nauczyciele, członkowie Związku Nauczycielstwa Polskiego, pierwsi zrozumieli, że to nie tylko wojna militarna o terytorium, ale przede wszystkim o dusze, umysły, a zwłaszcza umysły młode

– powiedział rektor AGH.

W Warszawie od 2000 r. znajduje się Pomnik Tajnej Organizacji Nauczycielskiej zlokalizowany na terenie Parku Kazimierzowskiego niedaleko siedziby ZG ZNP na Powiślu. Monument przedstawia rozłożony uczniowski zeszyt. Kwadrat umiejscowiony na lewej stronie „książki” symbolizuje okno, bo specjalne ustawienie kwiatka lub firanki w oknie oznaczało, że jest bezpiecznie i można przyjść na lekcje. Co roku 1 września przed warszawskim pomnikiem TON odbywa się uroczysty Apel Pamięci bohaterów II wojny światowej i tajnego nauczania organizowany przez Biuro Edukacji m.st. Warszawy oraz Okręg Mazowiecki Związku Nauczycielstwa Polskiego.

Przed pomnikiem spotykają się nauczyciele, uczniowie, przedstawiciele władz samorządowych i związkowych, by przywołać pamięć ludzi i czasu oraz wyrazić hołd nauczycielom TON.

Ważne!

We wrześniu 2025 r. Sekretariat Zarządu Głównego ZNP ustanowił dzień 26 października każdego roku Dniem Pamięci o Tajnej Organizacji Nauczycielskiej.

Tajna Organizacja Nauczycielska
to kryptonim podziemny Związku
Nauczycielstwa Polskiego (1939-1945).

26 października
Dniem Pamięci o Tajnej
Organizacji Nauczycielskiej

www.znp.edu.pl

Polecamy:

Artykuły o historii TON i ZNP
w „Głosie Nauczycielskim” (dział Nasza Historia)

<https://glos.pl/tag/nasza-historia>

Ścieżkę Edukacyjną miasta Krakowa
poświęconą Bohaterom Tajnego Nauczania

Film TVP VOD „Indeks i karabin” o Tajnej Organizacji Nauczycielskiej,
którego konsultantami historycznymi byli dr Piotr Wierzbicki (ZNP),
dr Dariusz Sala (ZNP AGH) i dr Paweł Kosiński (IPN):

<https://vod.tvp.pl/filmy-dokumentalne,163/indeks-i-karabin-tajne-nauczanie,379733>

Bibliografia:

Artykuły dr. Piotra Wierzbickiego publikowane na łamach
„Głosu Nauczycielskiego” w tym m.in.:

<https://glos.pl/dziejowa-misje-polski-wypelnimy-85-rocznica-utworzenia-tajnej-organizacji-nauczycielskiej-ton>

<https://glos.pl/bojownicy-niepodleglosci-tajna-organizacja-nauczycielska-kryptonim-podziemny-zwiazku-nauczycielstwa-polskiego-1939-1945>

Artykuł Witolda Salańskiego „Dziejową misję wypełnimy”
z okazji 80. rocznicy powstania TON (GN nr 43 z 29 października 2019 r.):

<https://glos.pl/dziejowa-misje-wypelnimy-w-pazdzierniku-1939-r-powstala-tajna-organizacja-nauczycielska>